

HVORFOR ANVENDE SIDEN:

VISUEL KULTUR SOM PÆDAGOGISK STRATEGI

Hvad kendetegner visuel kultur, hvordan kan visuel kultur være afsæt for en pædagogisk strategi og hvad skal eleverne lære af arbejdet med visuel kultur og samtidskunst?

I dette undervisningsmateriale tages afsæt i værker fra samlingerne på Museet for Samtidskunst, Museet for Fotokunst og ARKEN. Vores ærinde er ikke at opøve en klassisk genrebevidsthed hos eleverne gennem komparativanalyser. Tvært imod ønsker vi at udfolde en vifte af betydningsdannelser samt inspirerer til nye måder at se, ved at sidestille de forskellige visuelle fænomener. Vi finder samtidskunsten eksemplarisk i forhold til undervisning i visuel kultur, da samtidskunst ofte stiller spørgsmål til visualiteten og ligger op til refleksioner over betydningsdannelsen. Materialet ligger op til tværfaglige og tematiske undervisningsforløb med afsæt i kunsten.

Visuel kultur er et tværfagligt felt, der de sidste 10 år har været under udvikling indenfor forskellige akademiske discipliner som kunsthistorie, filmvidenskab, sociologi mfl. Der findes en vifte af forskellige definitioner på visuel kultur, men centralt ses en forståelse af visuel kultur som omhandlende visualitet, forstået som "måder at se på". Billeder eller visuelle fænomener i det hele taget opfattes ikke som isolerede genstande, men som dele af socialt konstruerede sammenhænge, der hele tiden skifter betydning. Således skifter fx Peter Holst Henckels værk [World of Butterflies](#) betydning alt efter hvor og hvornår man ser det, hvordan man ser på det, sammen med hvem man ser det osv.

Visuel kultur sætter fokus på visualiteten og betydningsdannelsen i mødet med visuelle fænomener, men visuel kultur som begreb åbner også op for et langt bredere billedbegreb. Det er netop den visuelle kulturs mangfoldighed og flydende grænser som er afsættet for visuel kultur studier. Visuel kultur er i modsætning til kunsthistorie eller kunstkritik en tilgang til billeder, hvor fokus flyttes fra billedet til mødet med billedet, med andre ord til *den visuelle begivenhed*. I undervisningsforløbet bliver dette vigtigt, både når eleverne skal reflekterer over museernes værker og deres egne produktioner.

DEN VISUELLE BEGIVENHED

Lektor i Antropologisk Pædagogik og Ph.d Helene Illeris introducerede begrebet visuel begivenhed i den danske billedpædagogik. Et begreb der gør op med adskillelsen mellem beskueren som subjekt og billedet som objekt. Visuelle begivenheder er ikke objekter, vi som subjekter ser på, men det er de billeder, vi konstruerer, når vi relaterer til noget i verden via synet. Illeris skitserer i artiklen *Det billedpædagogiske felt og kunsten*¹ netop problematikken ved at tage udgangspunkt i et subjekt, der skal udtrykke - og udvikle sig - og et objekt, der skal gøres til genstand for oplevelse, analyse og vurdering, når der undervises i samtidskunst. For det er i modstrid med den nutidige kunst og kunstteoris relationelle forhold mellem værk, beskuer, lærer, formidler og kontekst som det

¹ Det billedpædagogiske felt og kunsten i: Karsten Arvedsen og Helene Illeris (red.): Samtidskunst og undervisning -en antologi, 2000

sted, hvor betydninger genereres. Et væsentligt aspekt ved *visuelle begivenheder* er, at det ikke blot handler om mødet mellem beskuer og billede i en given kontekst. Det handler også om, hvordan beskueren ser i dette møde, altså med hvilke *blik*.

BLIK

Vores blik forstås som særlige måder at se og italesætte det, vi ser. Særlige måder at se, der er socialt, historisk eller kulturelt konstruerede. Vores blik er altså ikke tilfældige, vi lærer, hvilke blik vi skal anvende i hvilke sammenhænge. Eksempelvis er det blik vi anvender, når vi ser [Tine Hardens portræt af Anders Fogh](#) i avisen ikke det samme som det blik, vi anvender, når vi ser Tine Hardens portræt af Anders Fogh på Museet for Fotokunst. Når vi ser portrættet i avisen anvender vi måske et kritisk blik, hvorimod vi måske anvender et æstetisk blik på museet.

VISUEL KULTUR SOM PÆDAGOGISK STRATEGI

Hjemmesiden er bygget op omkring visuel kultur som pædagogisk strategi – derfor skal eleverne tage afsæt i mødet med det visuelle 'den visuelle begivenhed'. Og derefter forholde sig til *hvordan* de ser, og hvilken betydning det netop har for den visuelle begivenhed. For at bevidstgøre blikkets betydning for eleverne har vi valgt at præsentere værkerne gennem forskellige blik. Det er vores intention af denne eksemplificering skal få eleverne til at sætte fokus på hvordan de ser og ikke blot hvad de ser, når de arbejder videre med siden og i det hele taget.

REFLEKSIVITET

Måden vi ser og konstruerer betydning med afsæt i det visuelle er afgørende for vores virkelighedsopfattelse. Vi lever i et visuelt samfund, hvor en stor del af den information vi modtager er visuel. Specielt børn og unge får størstedelen af deres information fra visuelle medier, dette fordrer naturligvis at man i skolen underviser i visuel refleksivitet. At forholde sig refleksivt til det visuelle kræver, at vi forholder os til, hvordan vi ser, og hvilken betydning det har, for den virkelighed vi konstruerer. Man kan sige at det kræver metarefleksion. Ifølge Illeris stimuleres metarefleksion gennem optikskift, altså ved at anvende og skifte mellem forskellige bevidste blik².

Vi har i dette netbaserede undervisningsmateriale, netop haft metarefleksionen og kreativiteten som læringsmål. Materialet er udviklet med afsæt i visuel kultur som pædagogisk strategi, hvor fokus er på værkernes problemstillinger samt de kunstneriske strategier og derved deres erkendelsepotentialer. At elever netop skal arbejde produktivt, ses i vores visuel kultur optik som en anvendelig og inspirerende måde at stimulere elevernes metarefleksion og dermed kreativitet. Da eleverne i det produktive arbejde dels har brug for at undersøge kunstnernes strategier og virkemidler, forholde sig til deres egen betydningsdannelse samt anvende denne viden til deres egen produktion – hvor tema og blik(deres vinkel på temaet) er valgt på forhånd af eleverne selv.

² For yderligere uddybning se Illeris, Helene: Billede, pædagogik og magt – postmoderne optikker i det billedpædagogisk felt 2002